

Concept Verslag werksessie Regeneratieve landbouw & Food

Datum: Woensdag 28 juni 2023

Aanwezig: Frédérique Spoel (Piment Catering), Frederike Lether (Ons Eten Hilversum), Toma Smit (Toma Bloemenservice), Ellen Bosgoed en Eva Vos (Kip Eigen), Frank Leusink, Jeroen Kerkvliet (CSA LandInzicht) Bas Bergmans, Mirjam de Nes en Rob Matthijssen (Wijngaard Zonnestraal), Peter van de Rijdt en Friso (Andromeda), Tim de Groot (Landgoed de Rading), Henja Kronenburg-Anink, Jaap Pijbes en Bauke Kromhout van der Meer (Bewonersvereniging Zonnestraal), Roland Veltuuse en Reyer van der Heyde (Zonnestraal), Andries Geerse (WeLoveTheCity), Wouter Groote (URbANMiND), Leonard Sliva (gemeente Hilversum, toehoorder).

Afmeldingen: Wietse Bakker (CSA Landinzicht), Julien Kol (Landgoed de Rading), Odile Oort (Odess), Jan Schrama (voedselbossen), Juliëtte Schouwers (NOW-school),

Afmeldingen konden om diverse redenen niet aanwezig zijn.

1. Introductie

Wouter heet alle aanwezigen welkom. Hij geeft een toelichting op het initiatief van de eigenaren van Landgoed Zonnestraal om een gebiedsplan op te stellen en het participatieproces wat doorlopen wordt. Hij schetst hierbij een aantal achtergronden: het convenant dat tussen gemeente en eigenaren van het landgoed is gesloten, de doelstelling voor restauratie en instandhouding van monumenten en gebouwen, de noodzaak voor actualisatie van de huidige bestemming met een nieuw (zorg)concept, de wens voor herstel in de samenhang van het landgoed en de vraagstukken rondom biodiversiteit en klimaatverandering.

Andries gaat nader in op het thema Regeneratieve Landbouw @ Food met de vraag hoe vorm te geven aan toekomstig landbouw op de enggronden – als integraal onderdeel van het landgoed - waarbij tevens de kwaliteit van de bodem verbeterd, de biodiversiteit toeneemt en de invulling bijdraagt aan de gezondheid van mens, dier en planeet. De volgende stellingen/vragen worden voorgelegd:

1. De agrarische functie op de enggronden (circa 15 hectare) hing er altijd maar wat bij. In de toekomst vormt het een integraal onderdeel van het landgoed.
2. Op de enggronden komen een aantal hedendaagse opgaves samen die integraal moeten worden opgepakt: beperkte biodiversiteit, landschappelijke eenheid (PBL), kwaliteit van de bodem, verdroging, etc.
3. Het is daarbij essentieel dat de relatie met het overall concept van het landgoed wordt gelegd: een bijdrage leveren aan de gezondheid en het geluk voor iedereen.
4. De percelen met aangetaste naaldbomen moeten worden omgevormd. Dat biedt de kans om een soortenrijke 'zoom' te realiseren.
5. Door samenwerking samen sterker. Dat voorkomt versnippering en versterkt Zonnestraal als bestemming en merk (casus Food Hangar).

1. Welkom
2. Wat brengt jou hier?
3. Waarom een nieuw gebiedsplan?
4. Analyse
5. Samen rond de kaart
6. Vervolgstappen

3. Waarom een nieuw gebiedsplan?

- Convenant
- Duurzame instandhouding
- Andere tijden, nieuwe vragen
- Herstel samenhang landgoed
- Biodiversiteit staat onder druk
- Financieel perspectief

4. Analyse

OUDE WAARDEN, NIEUW CONCEPT

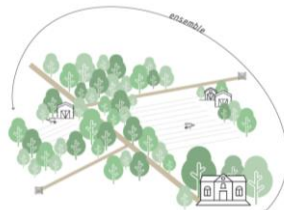
Zonnestraal wordt een plek waar mensen gezonder, gelukkiger en langer leven. Toen het wereldberoemde sanatorium in 1928 gebouwd werd, was Zonnestraal de bakermat van vernieuwing in de gezondheidszorg. Wij willen op die unieke geschiedenis voortbouwen. Gezondheidszorg is meer dan het genezen van mensen. Preventie voor het lichaam én de geest wordt steeds belangrijker. De hedendaagse mens heeft behoefte aan een betekenisvol leven en natuur en kan dat op ons natuurlandgoed vinden. Wij hebben de ambitie om het landgoed weer naar de top te brengen als plek voor een 'rebalancing' leefstijl met alle kennis, experimenten en behandelingen die daar voor nodig zijn. Een ontspannen plek waar iedereen welkom is!

4. Analyse

- Op een landgoed wordt geoerd
- De eng als samenhangende opgave
- Een bijdrage aan gezondheid en geluk
- Overgangszone ('zoom') tussen bos en eng
- Nut en noodzaak gebouwd programma

1. De agrarische functie op de enggronden (circa 15 hectare) hing er altijd maar wat bij. In de toekomst vormt het een integraal onderdeel van het landgoed.

2. Op de enggronden komen een aantal hedendaagse opgaves samen die integraal moeten worden opgepakt: beperkte biodiversiteit, landschappelijke eenheid (PBL), kwaliteit van de bodem, verdroging, etc.

3. Het is daarbij essentieel dat de relatie met het overall concept van het landgoed wordt gelegd: een bijdrage leveren aan de gezondheid en het geluk voor iedereen.

4. De percelen met aangetaste naaldbomen moeten worden omgevormd. Dat biedt de kans om een soortenrijke 'zoom' te realiseren.

5. Door samenwerking samen sterker. Dat voorkomt versnippering en versterkt Zonnestraal als bestemming en merk (casus Food Hangar).

5. Samen rond de kaart

2. Rond de kaart, het gesprek

Tim de Groot is oprichter van 'Landgoed de Rading' (hetgeen onderdeel is van landgoed Zonnestraal). Ze pachten een stuk grond op de enggronden aan de Rading. Zij bieden een beschermde werkplek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op basis van dagbesteding. Ze werken hier samen met CSA Landinzicht die de tuinderij verzorgt. Hier wordt groente op een natuurlijke wijze geteeld: met aandacht voor gezondheid van de bodem en omgeving. Plant-, poot en zaaigoed zijn van biologische oorsprong, net als de mest/compost. Er worden geen bestrijdingsmiddelen en kunstmest gebruikt. Consumenten kunnen een oogstaandeel kopen en het hele groeiseizoen zelf de groente komen oogsten. Op dit moment zijn er circa 200 gezinnen bij aangesloten. Er is ook een landgoedwinkel met bio-producten een lunchrestaurant met terras verzorgt door Piment Catering.

In zowel de winkel, de lunchroom als op de tuinderij werken mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt mee, onder begeleiding van Tim en Jolien. Door de veelheid aan activiteiten is er de mogelijkheid om afwisselend werk te doen en veel nieuwe dingen te leren. Hiervoor werken ze overigens ook nauw samen met gemeenten en diverse zorginstellingen.

CSA Landinzicht en Landgoed de Rading geven aan dat ze in samenwerking met een groep groene ondernemers (o.m. KipEigen, Ons Eten Hilversum, Piment Catering, Odess, Toma Bloemenservice) het initiatief hebben genomen om een plan te maken voor en regeneratieve landbouw op een gedeelte van de 'de grote eng'. De eerste concrete stappen zijn hier al voor genomen en graag geven ze gefaseerd hier verder uitvoering aan. Hierbij willen ze ook meer aandacht gaan besteden aan 'educatie'. Ondertussen zijn ze aan het nadenken over de naam: 'landgoed de Rading' is verwarrend en graag leggen ze met een nieuwe naam de verbinding met landgoed Zonnestraal.

Belangrijk vinden ze ook om de koppeling en samenwerking met andere initiatieven op het landgoed verder vorm te geven.

Peter van Andromeda pacht een stuk grond van 3,5 ha met vooral coniferen (maar ook krul hazelaar en rode beuk) die gebruikt worden als snij-groen met name gericht op advents- en kerststukken. Andromeda bedient de top van het segment (A+) waarvan 30% in NL wordt afgezet en de rest naar het buitenland gaat. Het is een aanbod-gestuurde markt, de vraag is vele malen groter dan dat er geleverd kan worden. Peter wil voorop in de markt blijven lopen. De klant vraagt ook steeds vaker om een duurzaam product. Hij onderzoekt op dit moment hoe hij met zijn bedrijf meer richting een regeneratief / biologische aanpak kan gaan. Het voordeel van zijn bedrijf is volgens hem dat de bodem nog nooit geroerd is. Hij gebruikt ook geen insecticiden. Aandachtspunten zijn nog de onkruidbestrijding en bemesting. Hij is hierover in gesprek met leveranciers en kijkt naar alternatieven. Het is een stap voor stap benadering. Hij is geïnteresseerd in samenwerking op het landgoed.

Suggesties worden besproken om met dieren (schapen, kippen) te werken tussen de stroken coniferen of te kijken, bewerkingsmachines te delen, capaciteit van grondwaterpomp te delen, bloemen of andere teelten in strokenteelt (tussen bomen) vorm te geven.

Bas van Wijngaard Zonnestraal geeft aan graag te willen uitbreiden. Om een goede volledig Nederlandse wijn (100% eigen druiven zonder te blenden) te maken is er circa 6 tot 7 hectare nodig. Dit betekent dat er nog een uitbreiding nodig is van 3 a 4 hectare. Ze willen de wijngaard graag combineren met wijnmakerij en wijnkelder en zien hier ook een sterke koppeling met de 'Foodhanger'. Ook zien ze mogelijkheden om de wijngaard meer toegankelijk en beleefbaar te maken als 'eventlocatie' en met een open keuken waar je 50 tot 60 topchefs laat koken. Hierbij is ook de realisatie van 200 tot 500 m² opstallen nodig. Ze willen graag de mogelijkheden onderzoeken om een regeneratieve wijnboer te worden. De eerste stappen zijn gezet. Ze willen graag op korte termijn aan de slag en staan open voor samenwerking.

Eva is niet lang geleden van start gegaan met KipEigen, de eerste Regeneratieve Natuurboerderij van Hilversum en omstreken. Op een perceel in Nieuw-Loosdrecht houden ze kippen in een hoogstamboomgaard en onderhouden ze een moestuin. Ze werken net als de tuinderij via het CSA systeem (Community Supported Agriculture): je koopt een aandeel voor een jaarlijks bedrag en kan wekelijks een doosje verse lokale eieren afhalen en/of je groentepakket komen oogsten. Eva houdt zich daarnaast actief bezig met de kennisontwikkeling en implementatie van de principes van regeneratieve landbouw en ziet ook veel mogelijkheden voor landgoed Zonnestraal. Ze geeft daarbij aan dat het belangrijk is om ook te kijken naar de definitie van regeneratieve landbouw en hoe je samen hier de kwaliteitsborging voor organiseert. Veel ideeën zijn te vinden via Decade for Action (die bv. werken via PGS)

Toma is gericht op het leveren van boeketten met lokaal, biologisch en duurzaam geteelde bloemen van tuinderijen uit de regio. De tuinderijen zaaien, ze plukt zelf met een bloementeam / vrijwilligers. Bloemen zijn een belangrijk element van onze ecosysteem en biodiversiteit (insecten, beestuving) en kunnen op het landgoed uitstekend gecombineerd worden met strokenteelt en/of de tuinderijen.

Frederik van voedselvereniging Ons Eten Hilversum heeft als voornaamste doel om de toegang tot lokale, duurzame en eerlijke producten gemakkelijker te maken voor de consument. Hiervoor hebben ze een website ontwikkelt waar alle producten van leveranciers uit de omgeving die allemaal op een duurzame wijze boeren en produceren, worden gepresenteerd. De producten kunnen door leden wekelijks worden besteld en worden opgehaald op Landgoed De Rading.

Alle partijen benoemen ook het belang van een voedselbos en het herinrichten van de 'zoom' tussen bos en enggronden. Een voedselbos van deze omvang is een project op zich en kan veel winst opleveren voor biodiversiteit en landbouw. Ook zijn hier veel dwarsverbanden mogelijk door de ruimte tussen de bomen te benutten en/of door de oogst ook weer in te zetten / te gebruiken bij de wijngaard en/of verkoop en gerechten in de Foodhanger en gebruik elders op het landgoed.

De aanwezigen vinden elkaar in de ambitie en willen allen op korte termijn volgende stappen zetten. De mogelijkheden van samenwerken en integraal kijken worden benoemd zoals het samen delen van materieel, machines en voorzieningen, het multifunctioneel gebruik maken van de plek, het sluiten van de kringloop (afval van de één is de grondstof voor de ander), etc. De aanwezigen willen graag op korte termijn een concrete volgende stap zetten in de uitwerking van de plannen.